

2. 6. 2006

ID: 40816

Nedostatek oprávnění k podnikání

Uzavřením kupní smlouvy, kterým dojde k porušení živnostenského zákona (neexistence oprávnění k podnikání na straně podnikatele), není bez dalšího způsobena neplatnost této smlouvy, uzavřené podle soukromoprávního předpisu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Odo 314/2003, ze dne 27.5.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně A. Š. a Š. v. o. s., zastoupené, advokátkou, proti žalovanému MUDr. I. B., zastoupenému, advokátem, o zaplacení částky 40 600 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Chomutově pod sp. zn. 9 C 866/96, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 13. listopadu 2002 č. j. 10 Co 657/2002-95, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Chomutově rozsudkem ze dne 10. července 2002 č. j. 9 C 866/96-84 uložil žalovanému, aby zaplatil žalobci částku 40 600 Kč s 3% úrokem z prodlení ročně od 18. 2. 1993 do 14. 7. 1994 a s 16% úrokem z prodlení od 15. 7. 1994 do zaplacení, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Soud prvního stupně zjistil, že žalobkyně jako prodávající uzavřela s žalovaným podle § 588 občanského zákoníku (dále jen „ObčZ“) ústní kupní smlouvu, na jejímž základě odebral žalovaný od žalobkyně 750 kusů videokazet značky SONYX E 195 za sjednanou kupní cenu 100 Kč za 1 kus, což celkem činí 75 000 Kč. Po vyúčtování fakturou se splatností do 17. 3. 1993 zaplatil žalovaný pouze částku 34 000 Kč, zbytek kupní ceny neuhradil, čímž porušil svůj závazek vyplývající ze shora uvedené kupní smlouvy. Soud prvního stupně dále uzavřel, že žalovaný neprokázal, že zboží mělo právní vady a bylo proto neobchodovatelné, neprokázal ani své tvrzení, že od smlouvy odstoupil. Soud prvního stupně dále odmítl hlavní námitku žalovaného, že kupní smlouva je pro obcházení zákona podle § 39 ObčZ absolutně neplatná s ohledem na to, že žalobkyně neměla v době uzavření kupní smlouvy k prodeji zboží, které bylo předmětem kupní smlouvy, koncesi, jak vyžadoval tehdy platný živnostenský zákon.

K odvolání žalovaného Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 13. listopadu 2002 č. j. 10 Co 657/2002-95 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, které posoudil jako věcně správné a ztotožnil se i s jeho právním hodnocením věci. Odvolací soud přihlédl zejména k právní úpravě týkající se oprávnění k prodeji a půjčování nahraných a nenahraných zvukových a zvukově obrazových záznamů, kdy zákonodárce v období od 1. 1. 1992 do 31. 12. 1995 v zákoně č. [455/1991](#) Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, zařadil tuto živnost do kategorie vázané živnosti, poté došlo k přesunu tohoto předmětu podnikání do živnosti volné a od 1. 1. 2001 byl zařazen tento předmět podnikání pod kategorii „maloobchodní prodej a pronájem zvukových a zvukově-obrazových záznamů a jejich nenahraných nosičů“. Odvolací soud zdůraznil, že po uzavření předmětné kupní smlouvy došlo k zeslabení míry státní ingerence v oblasti povolování a kontroly podnikání potud, že z původně vázané živnosti se stala živnost volná. Tyto normativní skutečnosti považoval odvolací soud za podstatné při posuzování platnosti předmětné kupní smlouvy s ohledem na nedostatek živnostenského oprávnění žalobkyně k uzavření kupní smlouvy o prodeji videokazet. Odvolací soud dospěl k závěru, že uvedené změny živnostenského zákona neumožňují přijmout závěr o absolutní neplatnosti kupní smlouvy namítanou žalovaným, to vše s přihlédnutím k zásadám platné občanskoprávní úpravy respektující smluvní autonomii, kdy otázka porušení živnostenského zákona žalobkyní byla řešena v oblasti veřejného práva a mohla a měla vliv pouze na žalobkyni, nikoliv na žalovaného (rozhodnutím Okresního úřadu P.-z., Okresního živnostenského úřadu, ze dne 10. 5. 1993, č.j. 4/623/93/3/Nov/W byla žalobkyni uložena pokuta za neoprávněné podnikání, kterého se dopustila tím, že provozovala vázanou živnost - výroba a prodej nenahraných nosičů zvukových a zvukově obrazových záznamů a prodej a půjčování nahraných zvukových a zvukově obrazových záznamů). Platnost právního úkonu nemůže být podle závěru odvolacího soudu dotčena tím, že určitá osoba nemá oprávnění k podnikání.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, přičemž namítl, že napadnuté rozhodnutí spočívá na

nesprávném právním posouzení věci. Poukázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 3. 1998 sp. zn. 2 Odon 117/97, zabývající se otázkou platnosti smlouvy uzavřené podnikatelem bez příslušného živnostenského oprávnění, ve kterém dovolací soud shledal absolutně neplatnou kupní smlouvu, jejímž předmětem plnění byl prodej a nákup pohonných hmot, přičemž kupující nebyl vybaven koncesí k této činnosti. Pokud žalobkyně v dané věci obchodovala v rozporu se živnostenským zákonem bez příslušné koncesní listiny, nemohla uzavírat smlouvy platné ani podle občanského zákoníku a je zřejmé, že obcházela svým postupem zákon. Předmětná kupní smlouva je proto podle názoru dovolatele absolutně neplatná a posouzení této otázky má zásadní právní význam podle § 237 odst. 1 písm. c) a § 237 odst. 3 o. s. ř., neboť tato otázka byla odvolacím soudem a soudem dovolacím rozhodována rozdílně. Dovatel navrhl zrušení rozsudku odvolacího soudu a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalobkyně se k dovolání nevyjádřila.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., nejprve zkoumal, zda je dovolání přípustné.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští. Proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu je dovolání přípustné za podmínek uvedených v § 237 odst. 1 písm. b) a písm. c) o. s. ř.

Podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl jinak než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil. O takový případ se v dané věci nejedná, přichází proto v úvahu pouze přípustnost dovolání, jejíž podmínky stanoví § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Ta je dána tehdy, pokud dovolání není přípustné podle písmena b) tohoto ustanovení a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Podle § 237 odst. 3 o. s. ř. má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem. Předpokladem je, že řešení právní otázky mělo pro rozhodnutí o věci určující význam, tedy že nešlo jen o takovou právní otázku, na níž rozsudek odvolacího soudu nebyl z hlediska právního posouzení věci založen. Závěr o tom, zda dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam, dovolací soud činí předběžně; zvláštní rozhodnutí o tom nevydává. Dospěje-li ke kladnému závěru, jde o přípustné dovolání a dovolací soud bez dalšího přezkoumá napadený rozsudek a rozhodne o něm meritorně.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má. Teprve za situace, kdy dovolací soud shledá přípustnost dovolání pro zásadní právní význam napadeného rozsudku, může se zabývat ostatními uplatněnými dovolacími důvody, eventuálně vadami řízení.

Dovolacímu přezkumu se zde předkládá otázka platnosti kupní smlouvy, kterou prodávající uzavřela s kupujícím, aniž disponovala platným živnostenským oprávněním podle zákona č. 455/1991 Sb. Obdobnou problematiku již Nejvyšší soud posuzoval ve svém rozhodnutí ze dne 25. března 1998 pod sp. zn. 2 Odon 117/97 (na rozdíl od tehdejšího sporu, kdy účastník nedisponoval potřebnou koncesí, jde v daném případě o živnost vázanou), v němž zaujal stanovisko hodnotící kupní smlouvu, jejíž jedna strana nemá oprávnění k podnikatelské činnosti jako absolutně neplatnou pro rozpor s § 39 ObčZ, neboť svým obsahem a účelem obchází zákon, v daném případě živnostenský zákon č. 455/1991 Sb. Odvolací soud však danou věc hodnotil rozdílně (kupní smlouvu uzavřenou bez živnostenského oprávnění prodávajícího posoudil jako platnou), napadené rozhodnutí odvolacího soudu má proto zásadní právní význam a dovolání je podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné.

Podle § 39 ObčZ je neplatný právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přiči dobrým mravům. Neplatnost právního úkonu podle § 39 ObčZ je absolutní neplatností. Zásadní otázkou, která se váže k ustanovení § 39 ObčZ, je, zda je toto ustanovení třeba považovat za sankci na každý rozpor nebo nesoulad právního úkonu se zákonem, zákonným zákazem nebo příkazem, a to zejména v případech, kdy zvláštní předpis nemá výslovné ustanovení o následku rozporu daného úkonu se zákonem, tedy není výslovně stanovena sankce neplatnosti.

Tato otázku vystupuje do popředí zejména v situaci, kdy došlo k uzavření smlouvy, při níž pouze jedna strana porušila zákon, jednala v rozporu se zákonem. Je nutno posoudit intenzitu rozporu se zákonem a přiměřenosti sankce. S ohledem na smysl a účel zákona je třeba posoudit, zda postačí uplatnění zákonem předvídaných veřejnoprávních sankcí (správní tresty - pokuty, odnětí oprávnění), nebo zda smysl a účel zákona žádá, aby předmětná smlouva byla považována za neplatnou. To záleží na zvážení dalších okolností, jako je veřejný zájem - zejména v tom smyslu, k čí ochraně je určeno předmětné zákonné ustanovení, dikce, smysl a účel zákona, a především následky pro druhou stranu, pod kterými je nutno vidět zejména ochranu dobré víry této strany a ochranu nabytých práv této strany. Lze učinit závěr, že v případě, kdy zákonný zákaz směřuje pouze vůči jedné ze stran smlouvy, je třeba považovat smlouvu za neplatnou pouze výjimečně, pokud by to bylo neslučitelné se smyslem a účelem daného zákonného zákazu

V posuzované věci se žalobkyně uzavřením předmětné kupní smlouvy dopustila porušení živnostenského zákona, tj. veřejnoprávního předpisu a podle tohoto předpisu byla také sankcionována uložením pokuty. Toto porušení však samo o sobě nemůže způsobit bez dalšího neplatnost smlouvy uzavřené podle soukromoprávního předpisu. Podle § 2 obchodního zákoníku (dále jen „ObchZ“), se podnikáním rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. Podnikání (i neoprávněné) je tedy ve smyslu uvedeného ustanovení činností soustavnou. V případě uzavření jedné takové smlouvy tato soustavnost zřejmá není. Tuto zásadu konečně vyjádřil i zákonodárce v novelizovaném ustanovení § 3a odst. 1 ObchZ, podle kterého není povaha nebo platnost právního úkonu dotčena tím, že určité osobě je zakázáno podnikat nebo že nemá oprávnění k podnikání. Neplatnost právního úkonu nemůže z tohoto důvodu namítat nejen osoba neoprávněně podnikající, ale ani druhá strana právního vztahu.

Odvolací soud, který ve svém právním hodnocení vyšel ze závěru, podle něhož otázka porušení živnostenského zákona žalobkyní byla řešena v oblasti veřejného práva a mohla mít (a uložením pokuty žalobkyni také měla) vliv pouze na žalobkyni, nikoliv též na dovolatele, a proto neshledal předmětnou kupní smlouvu neplatnou, neboť účel živnostenského zákona nežadá, aby předmětná smlouva byla považována za neplatnou, rozhodl správně a dovolání není důvodné. Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání, dovolání podle § 243b odst. 2 věty první o. s. ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Pozůstalost](#)
- [Nezbytná cesta](#)
- [Nepominutelný dědic](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)